

Zygmunt Kral

Politechnika Wrocławska, Wyższa Szkoła Menedżerska w Legnicy

Franciszek Krawczyszyn

Wyższa Szkoła Menedżerska w Legnicy

STRATEGIA REGIONU LEGNICKO-ZGORZELECKIEGO A JEGO POTRZEBY KADROWE

1. Wstęp

Region legnicko-zgorzelecki wyłania się w naturalny sposób jako wynik działania mechanizmów i zasad gospodarki rynkowej Unii Europejskiej, a jego wyodrębnienie należy uznać za wyjście naprzeciw regionalnej polityce Unii Europejskiej. Władze w Brukseli prowadzą aktywną politykę regionalną i przeznaczają duże środki finansowe na aktywizację i rozwój regionów. Szczególnymi względami władz Unii Europejskiej cieszą się regiony przygraniczne, na bazie których rozwijane są euroregiony – jako nowe platformy współpracy państw europejskich. W tym kontekście gospodarcze wykreowanie regionu legnicko-zgorzeleckiego staje się potrzebą współczesnych czasów. Stworzy to nowe perspektywy awansu gospodarczego regionu na najbliższe dziesięciolecia. Mimo, że region legnicko-zgorzelecki nie jest wydzielony w sensie prawno-administracyjnym, nie oznacza to braku szans na ożywienie gospodarcze i aktywizację ekonomiczną terenów skupionych wokół dużych miast tego regionu – Legnicy, Bolesławca i Zgorzelca. Nie ulega wątpliwości, że lokalizacja tych miast ma swoje geograficzne uwarunkowania i historyczne uzasadnienie.

Analiza geograficznego położenia wskazuje, że region legnicko-zgorzelecki graniczy na południu z obszarem Pogórza Sudeckiego i Karkonoszy, a od północy zamknięty jest szerokim pasmem Borów Dolnośląskich rozpostartych na bogatym

dorzeczu Odry i Nysy Łużyckiej. Te dwa czynniki naturalne dyktowały historyczny rozwój ziem tego regionu i jego miast. Sprawily, że region legnicko-zgorzelecki stal się naturalnym korytarzem łączącym nasz kraj z innymi krajami Unii Europejskiej i stanowi „okno” na Zachód. Wzdłuż tego regionu biegną bowiem drogi lądowe i krajowe łączące nie tylko miasta regionu, ale także Polskę z państwami Unii Europejskiej. Z tej perspektywy rola regionu legnicko-zgorzeleckiego w międzynarodowej wymianie towarowej i w transporcie międzynarodowym jest duża i będzie stale wzrastać. O znaczeniu i ekonomicznej roli omawianego regionu zdecydowały też jego naturalne zasoby surowcowe, które stały się podstawą gospodarczego rozwoju wspomnianych już miast regionalnych. Owe miasta swoją dawną pozycję gospodarczą zawdzięczają rozwojowi zakładów przemysłowych bazujących na wydobywaniu i przeróbce kopalin.

W wyniku zmian ustrojowych w naszym kraju region legnicko-zgorzelecki znalazł się w administracyjnym obszarze województwa dolnośląskiego, a Legnica, Bolesławiec i Zgorzelec stały się siedzibą samorządowych władz powiatowych. Sprawia to, że region ten administracyjnie obejmuje trzy powiaty, a równocześnie administrowany jest przez samorządowe władze województwa dolnośląskiego. Jest to istotne dla jego dalszego rozwoju, gdyż zarówno wojewódzkie władze samorządowe, jak i władze powiatowe mają dużą samodzielność w prowadzeniu lokalnej i regionalnej polityki społeczno-gospodarczego rozwoju województwa oraz jego powiatów. Sytuacja ta nie pozostaje bez wpływu na kierunki rozwoju regionu.

Strategia rozwoju regionu legnicko-zgorzeleckiego może stanowić dla podmiotów gospodarujących na jego terenie podstawę planowania ich rozwoju, może być także elementem aktywizującym przyszłych inwestorów strategicznych. Za czynnik kuszący takich inwestorów należy uznać specjalne strefy ekonomiczne zlokalizowane w omawianym regionie. Strefy te wydzielone są na trzech obszarach:

- obszar Legnica o powierzchni ok. 50 ha,
- obszar Krzywa o powierzchni ok. 150 ha,
- obszar Nowogrodziec o powierzchni ok. 80 ha.

Niekwestionowanym atutem tych stref jest to, że mają one bezpośredni dostęp do dróg międzynarodowych A-4 i E-40.

W przedstawionym kontekście pytanie o kierunki rozwoju regionu legnicko-zgorzeleckiego należy uznać za niezwykle istotne. To samo można powiedzieć o jego potrzebach kadrowych. Posiadanie bowiem odpowiednich kadr może przesądzać o osiągnięciach, bądź nie, stawianych przed regionem celów strategicznych.

2. Zarys strategii regionu legnicko-zgorzeleckiego

Strategię regionu legnicko-zgorzeleckiego należy postrzegać przez pryzmat przyjętej przez władze regionalne polityki rozwoju Dolnego Śląska i z uwzględnieniem polityki rozwoju lokalnego, prowadzonej przez władze powiatowe Legnicy, Bolesławca i Zgorzelca. Z tego względu strategię regionu można uznać za strategię

o znaczeniu subregionalnym, która daje podstawę do wyzwalania nowych inicjatyw na gruncie wynajdywania i wyznaczania programu działań promocyjnych władz lokalnych tego regionu.

Przedstawiana wcześniej krótka charakterystyka regionu legnicko-zgorzeleckiego oraz nieprezentowane wyniki jego analizy strategicznej dały podstawę określenia szans i zagrożeń płynących z otoczenia oraz mocnych i słabych stron regionu. Są one następujące:

1) mocne strony:

- przebiegające przez region szlaki komunikacji drogowej i kolejowej o znaczeniu europejskim i międzynarodowym,
- rozbudowana sieć infrastruktury technicznej łącząca Legnicę, Bolesławiec i Zgorzelec,
- liczne i bogate surowce mineralne o strategicznym znaczeniu dla całego kraju,
- strefy ekonomiczne,
- dobre warunki klimatyczne i glebowe dla produkcji rolnej,
- bliskie sąsiedztwo z Niemcami i Czechami,
- rozwinięta sieć szkolnictwa wyższego,
- wyrównany poziom rozwoju społeczno-gospodarczego;

2) słabe strony:

- wysokie bezrobocie na wsi i w małych miastach regionu,
- obszary zdegradowanego przez przemysł wydobywczy środowiska,
- duże rozproszenie miast powiatowych Legnicy, Bolesławca i Zgorzelca,
- monokultura wielkoprzemysłowa w regionie,
- przestarzała technologia produkcji rolnej,
- brak współpracy władz powiatowych,
- duże obszary zdegradowane gospodarczo i ekologicznie przez wojska radzieckie,
- silne uzależnienie polityki władz lokalnych od polityki krajowej,
- niedorozwój infrastruktury turystycznej;

3) szanse:

- ujednolicenie prawa w ramach Unii Europejskiej i zwiększenie swobód decyzyjnych władz lokalnych,
- powstanie nowych nisz rynkowych w związku ze wzrostem nakładów inwestycyjnych na drogownictwo, leśnictwo i turystykę,
- otwarcie zakładów wielkoprzemysłowych na wspieranie lokalnych inwestycji i na współpracę z władzami lokalnymi,
- powstrzymanie ucieczki młodych i zdolnych liderów lokalnych z regionu w wyniku wprowadzenia systemu stypendiów fundowanych,
- wzrost nakładów inwestycyjnych z wykorzystaniem strukturalnych funduszy unijnych;

4) zagrożenia:

- wzrost ekonomicznej i politycznej dominacji władz regionalnych,

- izolacja gospodarcza miast w wyniku rozbudowy autostrad i sieci obwodnic miejskich,
- rozwój turystyki eksportowej na zewnątrz regionu, a nie do wewnątrz,
- dalsze ubożenie lokalnych społeczności i wzrost postaw roszczeniowych mieszkańców.

Ustalenie listy szans i zagrożeń dla dalszego rozwoju regionu legnicko-zgorzeleckiego oraz jego mocnych i słabych stron umożliwiło wykreowanie celów strategicznych. Sprowadzają się one do realizacji następujących dążeń:

1. Tworzenie i zacieśnianie więzi współpracy i kooperacji powiatów i miast regionu w celu wymiany doświadczeń i programów rozwoju.
2. Aktywizowanie różnych form współpracy władz lokalnych i podmiotów gospodarujących w celu tworzenia płaszczyzn dialogu społeczno-gospodarczego w regionie.
3. Maksymalne wykorzystywanie sąsiedztwa gospodarki niemieckiej i czeskiej w zmniejszaniu bezrobocia i w celu gospodarczej aktywizacji regionu.
4. Promowanie regionu jako obszaru atrakcyjnego pod inwestycje przemysłowe i turystyczne.

Cele strategiczne powinny wskazywać i ukierunkowywać nie tylko działania władz lokalnych regionu legnicko-zgorzeleckiego, ale także stanowić zachętę dla inwestorów poszukujących atrakcyjnych lokalizacji dla przedsięwzięć inwestycyjnych. Wokół celów strategicznych powinny skupiać się zainteresowania władz powiatowych w celu ustalania płaszczyzny współpracy i wykorzystywania szans rozwoju na szerszą niż tylko lokalną skalę. Wobec zwiększającej się konkurencji jednostek terytorialnych strategia regionu powinna stwarzać możliwości i wyznaczać obszary współdziałania władz lokalnych w walce konkurencyjnej o zewnętrzny kapitał inwestycyjny. Takie współdziałanie – przez wspólne przedsięwzięcia i programy międzypowiatowe – powinno aktywizować i przyciągać inwestorów strategicznych do regionu. Dużą rolę aktywizującą i inspirującą poczynania władz lokalnych w tym zakresie powinny odgrywać zadania strategiczne. Zadania te dla regionu legnicko-zgorzeleckiego można określić następująco:

1. Sprzęganie lokalnej komunikacji drogowej z systemem tranzytowej komunikacji transeuropejskiej i zapobieganie gospodarczej izolacji regionu.
2. Udostępnienie terenu powiatów pod inwestycje (hotele, zajazdy, parkingi, stacje benzynowe) związane z obsługą ruchu tranzytowego, a przez to związanie powiatów z gospodarką europejską.
3. Rewitalizowanie terenów zdegradowanych gospodarczo i ekologicznie, przywracając im naturalny stan.
4. Wydzielanie terenów o wysokich walorach przyrodniczych i rozbudowa infrastruktury turystycznej.
5. Podwyższanie inwestycyjnych walorów regionu przez unowocześnianie lokalnej infrastruktury technicznej naziemnej i podziemnej.

Przedstawione zadania określają w dużym stopniu potrzeby kadrowe regionu.

3. Potrzeby kadrowe regionu legnicko-zgorzeleckiego

Zapotrzebowanie na kadry w regionie legnicko-zgorzeleckim w przyszłości trzeba będzie rozpatrywać przede wszystkim przez pryzmat obecnej sytuacji na lokalnym rynku pracy i strategii rozwoju lokalnego. Sytuacja na lokalnym rynku pracy została ukształtowana głównie przez dwa rodzaje czynników:

- czynniki krajowe o charakterze makroekonomicznym,
- czynniki lokalne o naturze społeczno-gospodarczej.

Strategia rozwoju lokalnego będzie z kolei rzutować w przyszłości na potrzeby kadrowe regionu ściśle z tym rozwojem związane.

Podstawowym czynnikiem sytuacji na lokalnym rynku pracy o zasięgu ogólnokrajowym były niewątpliwie przemiany ustrojowe w ostatnich piętnastu latach. Zmiany ustrojowe wywołały wiele zmian w wymiarze lokalnym, a do najbardziej dokuczliwych i brzemiennych w skutki dla ukształtowania się sytuacji w tym wymiarze należy likwidacja setek przedsiębiorstw państwowych w różnych sektorach gospodarki lokalnej. Istotne znaczenie w tym zakresie miały też przekształcenia własnościowe o charakterze prywatyzacyjnym. Proces prywatyzacji objął dwie główne płaszczyzny: prywatyzację przedsiębiorstw państwowych oraz założycielską, rozumianą jako promocję prywatnej przedsiębiorczości [2, s. 279]. Wszystko to spowodowało drastyczny spadek zatrudnienia oraz wzrost bezrobocia w pierwszej fazie transformacji. Zmiany te zostały pogłębione potrzebą dostosowania rozmiarów i struktury zatrudnienia do wymagań i warunków gospodarki rynkowej oraz recesją gospodarczą [4, s. 5].

Dzięki wymienionym procesom sytuacja zarówno na krajowym, jak i lokalnym rynku pracy ukształtowała się następująco:

- nastąpił odpływ siły roboczej z przemysłu i budownictwa oraz sektora publicznego w rolnictwie,
- wzrost zatrudnienia dotyczył głównie usług rynkowych,
- nie zaobserwowano wzrostu zatrudnienia w przemyśle o wysokiej technologii,
- jest nadzieja na wchłonięcie nadwyżek siły roboczej przez profesjonalne usługi dla biznesu, usługi kulturalne, usługi prawnicze, hotele i gastronomię, turystykę, handel, budowę i obsługę autostrad, budowę i eksploatację urządzeń ochrony środowiska, budownictwo oraz usługi nierynkowe [3, s. 23].

Należy oczekiwać utrzymania się tego typu tendencji.

Potrzeby kadrowe regionu legnicko-zgorzeleckiego powinno się ściśle wiązać z celami i zadaniami strategicznymi. Na potrzeby te w przyszłości wywrze wpływ przygraniczna lokalizacja regionu i sąsiedztwo rozwiniętej gospodarki niemieckiej oraz Unii Europejskiej. Oznacza to, że sytuacja na lokalnym rynku pracy w coraz większym stopniu kształtowana będzie przez procesy globalizacji i unionizacji regionalnego rynku pracy. Szczególnie dużego znaczenia nabiorą usługi *on line*. Dzięki nim dojdzie do szerszego uczestnictwa w globalnym rynku wymiany informacji i usług. Największym obszarem wzrostu zatrudnienia w nadchodzących

latach będą takie dziedziny, jak: opieka nad innymi osobami, doradztwo, nauczanie, w tym także *on line*, publikowanie informacji. Wszystko to są prace, które wiążą się ze zdobywaniem i rozpowszechnianiem informacji. Za kilka lat połowa wszystkich zatrudnionych będzie miała w swojej pracy kontakt z towarem o nazwie informacja [1, s. 16].

W przedstawionym kontekście powstaje pytanie, jakie zawody będą szczególnie potrzebne w najbliższej przyszłości w regionie legnicko-zgorzeleckim, zwłaszcza w związku z realizacją jego strategii, i z jakimi kierunkami kształcenia można je łączyć.

Należy stwierdzić brak rozeznania potrzeb w tym zakresie w wyniku nieprowadzenia badań zarówno na rynku krajowym, jak i w regionie. Można jednak przyjąć, że owe potrzeby będą związane z:

1) tradycyjnymi kierunkami kształcenia, jednak wzrost zatrudnienia będzie tu niewielki, znacznie większy odnotuje się w zawodach inżynierskich, a mniejszy w humanistyczno-menedżerskich, w których w dużym stopniu zaspokojono już potrzeby;

2) nowymi specjalnościami w ramach dotychczasowych kierunków, przede wszystkim informatycznych czy szerzej – bazujących na informacji; można tu wymienić takie specjalności, jak:

- administrowanie bazami danych,
- bibliotekoznawstwo elektroniczne,
- zdalne elektroniczne nauczanie na odległość,
- projektowanie i użytkowanie systemów zdalnego elektronicznego nauczania na odległość,
- zabezpieczanie danych,
- przestępczość elektroniczna,
- projektowanie katastralnych baz danych,
- mechatronika;

3) kierunkami i specjalnościami mającymi bezpośredni związek ze strategią regionu; przede wszystkim dotyczącymi:

- budowy i eksploatacji dróg i autostrad,
- problematyki ekologicznej,
- turystyki i rekreacji.

Kształcenie w wymienionych kierunkach – niezależnie od tego, czy są one bezpośrednio czy tylko pośrednio związane ze strategią regionu – przyczyni się do jego rozwoju.

Literatura

- [1] Chumacher C., Schwartz S., *100 zawodów z przyszłością*. Wydawnictwo Adamantan, Warszawa 1998.
- [2] Jarmołowicz W., *Państwo jako podmiot polityki gospodarczej na rynku pracy. Element oceny*, [w]: *Rynek pracy w warunkach zmian ustrojowych*. red. W. Jarmołowicz, AE, Poznań 2003.
- [3] *Narodowa strategia wzrostu zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich w latach 2000- 2006*.
- [4] Padowicz W., *Rynek pracy w okresie transformacji w Polsce*, „Służba Pracownicza” 1997 nr 10.

STRATEGY OF LEGNICA AND ZGORZELEC REGION VERSUS ITS PERSONNEL NEEDS

Summary

Strategic significance of Legnica and Zgorzelec region was pointed out to. Opportunities and threats of this region plus strengths and weaknesses were determined. In this context strategic goals of the region and its tasks were listed. The problem of demand for personnel in this region over the spectrum of the present situation on the local labour market and the strategy of local development were considered. The jobs specially needed from the point of view of the region development were listed.

STRATEGIE LEGNICKO-ZGORZELECKÉHO REGIONU A JEHO POŽADAVKY NA PRACOVNÍ SÍLU

Anotace

Poukazuje se zde na strategický význam Legnicko-zgorzeleckého regionu. Jsou zde definovány příležitosti a ohrožení regionu a jeho slabé a silné stránky. V tomto kontextu jsou formulovány strategické cíle a vymezeny úkoly regionu. Otázka požadavků na pracovní sílu regionu je posuzována s ohledem na současnou situaci na místním trhu práce a strategii lokálního rozvoje. Vyjmenovány jsou profese požadované především z hlediska rozvoje regionu.

DIE STRATEGIE DER REGION LEGNICA-ZGORZELEC UND IHR BEDARF AN PERSONAL

Zusammenfassung

Es wurde auf die strategische Bedeutung der Region Legnica-Zgorzelec hingewiesen. Bestimmt wurden die Chancen und Gefahren der Region sowie die starken und schwachen Seiten. In diesem Zusammenhang wurden die strategischen Ziele der Region formuliert und ihre Aufgaben wurden spezifiziert. Das Problem des Bedarfs an Personal in der Region wurde unter einem gewissen Gesichtspunkt der aktuellen Situation auf dem lokalen Arbeitsmarkt und der Strategie der lokalen Entwicklung erwogen. Es wurden die besonders für die regionale Entwicklung notwendigen Berufe genannt.